

แนวทางการจัดการเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ;
กรณีศึกษาอ่าวมาหยา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่

บุษราภรณ์ กอบกิจพานิชผล¹

(Received: September 21, 2022; Revised: December 8, 2022; Accepted: December 8, 2022)

บทคัดย่อ

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวกระแสหลักในปัจจุบันเนื่องจากทำให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว แต่สำหรับประเทศไทย พบว่าการนำหลักแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ใช้ยังคงประสบปัญหา ตั้งแต่ระดับการกำหนดนโยบายมหภาคไปจนถึงการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ ปัญหาดังกล่าวนี้อ่าวมาหยา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ถือเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญ เนื่องจากในอดีตพื้นที่อ่าวมาหยาเคยอนุญาตให้มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยไม่มีมาตรการกำกับควบคุมดูแล ส่งผลให้ทรัพยากรทางทะเลซึ่งเป็นต้นทุนธรรมชาติที่สำคัญในการท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว และรุนแรง จนกระทั่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องมีคำสั่งปิดกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ดังกล่าวเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และแม้ปัจจุบันจะได้มีการอนุญาตให้มีการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้มาตรการกำกับควบคุมดูแลอย่างเข้มงวดแล้ว เช่น การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว การจำกัดเวลาการท่องเที่ยว การกำหนดเขตพื้นที่การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว การกำหนดจุดจอดเรือและท่าเทียบเรือลอยน้ำใหม่ แต่มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นการบริหารจัดการเฉพาะมิติทางสิ่งแวดล้อม ยังคงไม่มีมาตรการที่เน้นการบริหารจัดการมิติทางสังคมวัฒนธรรม และมิติทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นอีก 2 มิติสำคัญในการทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่อ่าวมาหยา ภาครัฐจึงจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการทางสังคมและวัฒนธรรม ด้วยการสร้างการรับรู้ความเข้าใจแก่ชุมชนในพื้นที่ ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน และเพิ่มมาตรการทางเศรษฐกิจ ด้วยการสนับสนุนให้เกิดการจ้างงานที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้เพิ่มขึ้นจากแหล่งท่องเที่ยวผ่านแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน และการแบ่งพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติเพื่อการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชุมชน ตลอดจนการยกระดับอ่าวมาหยาให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้ความรู้ มาตรการทางสังคมและวัฒนธรรมและมาตรการทางเศรษฐกิจจะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนในพื้นที่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของทรัพยากร แม้ไม่สามารถครอบครองได้เนื่องจากอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และเกิดการตระหนักรู้ถึงคุณค่าว่าทรัพยากรดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้อย่างมหาศาล ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างและส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อ่าวมาหยา การจัดการเขตอุทยานแห่งชาติ

¹ ภาควิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อีเมล: boosaraporn.k@cmu.ac.th

Guidelines for Managing National Parks to Achieve Sustainable Tourism: A Case Study of Maya Bay, Nopparat Thara Beach National Park - Phi Phi Islands, Krabi Province

Boosaraporn Kobkitpanichpol²

Abstract

Sustainable tourism is mainstream tourism today because it strikes a balance of both preserving the resources of tourist attractions and generating tourism revenue. It was found that the application of the concept of sustainable tourism is still an issue. From macro policymaking to management at the local level, the issue is that Maya Bay has been squandered. Nopparat Thara National Park - Phi Phi Islands, Krabi province is an important case study, as in the past, the Maya Bay area used to allow tourism activities to be carried out without supervision measures. As a result, marine resources, a major natural cost to tourism, has been deteriorated rapidly and severely, and Tourism activities in the area must be shut down in order to conserve natural resources, monitored by the Department of National Parks, Wildlife and Flora. Although tourism activities are currently allowed under strict supervision measures, such as limiting the number of tourists, limiting tourist time, demarcation of tourism activities, redefining mooring points and floating jetties, these measures reflect only environmentally specific management, there are still no measures that focus on managing the sociocultural and economic dimensions, which are the other two important dimensions for sustainable tourism. The government therefore needs to increase social and cultural measures, by creating awareness and understanding for local communities, promoting and supporting participation in communities and resource management, and enhancing economic measures by supporting tourism-related employment in communities, including encouraging communities to generate more income from tourist attractions through the blue economy concept and the division of areas in national parks for the economic use of communities, as well as elevating Maya Bay as a sample area for study, research, and development. Social, cultural, and economic measures will encourage local communities to feel a sense of ownership of resources. Although it cannot be occupied because it is in the national park zone, there is a realization that such resources can generate huge income for communities, which will be the starting point for the creation of sustainable tourism.

Keywords: sustainable tourism, Maya bay, national parks zoning management

² Department of Tourism, Faculty of Humanities, Chiang Mai University E-mail: boosaraporn.k@cmu.ac.th

1. บทนำ

กว่า 30 ปีแล้วที่แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ได้รับการเผยแพร่และเป็นที่ยอมรับของประเทศส่วนใหญ่ ให้เป็นการท่องเที่ยวกระแสหลัก เนื่องจากในขณะที่ประเทศสามารถขยายฐานและสร้างรายได้จากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเทศยังสามารถดำรงรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ที่ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างความต้องการของภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซิดความสามารถในการรองรับของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากร แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทำให้เกิดการตื่นตัวของภาครัฐ ในการกำหนดนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุน ตั้งแต่แผนระดับที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (Office of the National Economic and Social Development Council, 2019) โดยวางเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ให้การเจริญเติบโตของเศรษฐกิจการท่องเที่ยวอยู่บนหลักการใช้ การรักษา และการฟื้นฟูฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติจนเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมจนจนขีดความสามารถในการรองรับและเยียวยาของระบบนิเวศ แผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 5 ด้านการท่องเที่ยว โดยวางเป้าหมายให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดแนวทางการพัฒนา และฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทาง ธรรมชาติ ทั้งชายหาด ชายฝั่งทะเล เกาะและหมู่เกาะ แหล่งวัฒนธรรม และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เพื่อรองรับ กิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ ให้การท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล โดยคำนึงถึงความยั่งยืน ของการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม ซึ่งมีตัวชี้วัดในการเพิ่มอันดับขีด ความสามารถด้านความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดย Travel & Tourism Competitiveness Index (TTCI) และแผนระดับที่ 3 คือ (ร่าง) แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ซึ่งกำหนด กลยุทธ์ในการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศ ด้วยการเสริมสร้างความสมบูรณ์แก่ สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Enriched Environment) การส่งเสริมการอนุรักษ์และต่อยอด ทรัพย์สินทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นไทย ด้วยการประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัย (Thai Cultures and Identities) และการส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Tourists Management)

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมักพบปัญหาในกระบวนการนำแผนลงไปสู่การปฏิบัติ ทั้งกรณีการขาด ความเชื่อมโยงของแผน คือมีแผนยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการในระดับมหภาค แต่ขาดแผน การบริหารจัดการในระดับพื้นที่ และในบางกรณีถึงแม้จะมีแผนการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ แต่มาตรการ ดำเนินการที่อยู่ในแผนการบริหารจัดการนั้นก็ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จากปัญหาดังกล่าวนี้อำมาหา ยาอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ อาจถือเป็นกรณีศึกษาที่สำคัญ เนื่องจากในอดีต ไม่เคยมีแผนการบริหารจัดการที่ชัดเจน จนเมื่อบริษัททเวนตีท์เซนจูรีฟอกซ์ จำกัด ได้รับอนุญาตจากทาง ราชการให้เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง The Beach ในปี พ.ศ. 2542 และออกฉายทั่วโลกในปี พ.ศ. 2543

ด้วยเหตุผลในการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ อ่าวมาหยาซึ่งเคยได้ชื่อว่าเป็นอ่าวที่มีความสวยงามที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากมีทัศนียภาพที่สวยงาม มีหน้าผาที่โอบล้อม มีตะกอนทรายและปะการังที่สมบูรณ์จนกลายเป็นหาดทรายสีขาวละเอียด ก็ค่อยๆเสื่อมสภาพลง ทั้งจากการที่กองถ่ายทำภาพยนตร์ได้ใช้แพขนานยนต์จอดเทียบชายฝั่งเพื่อขนย้ายเครื่องจักรกลขนาดใหญ่ขึ้นฝั่ง จนสันทรายเกิดรอยร้าวและถูกน้ำทะเลกัดเซาะ รวมถึงการปรับพื้นที่ปลูกต้นมะพร้าวซึ่งเป็นการทำลายพืชประจำถิ่น ส่งผลให้เกิดการยื่นฟ้องศาลเพื่อเรียกร้องค่าเสียหายในการชดเชยความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นคดีความยาวนานกว่ายี่สิบปี จนกระทั่งในวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2565 ศาลฎีกาได้มีคำพิพากษา ให้กรมป่าไม้ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่อนุมัติให้บริษัททเวนตีท์เซนจูรีฟอกซ์ จำกัด เข้าไปถ่ายทำภาพยนตร์ ต้องทำการฟื้นฟูสภาพอ่าวมาหยา และให้บริษัทดังกล่าวจ่ายค่าชดเชยเป็นจำนวนเงิน 10 ล้านบาท แก่กรมป่าไม้เพื่อดำเนินการฟื้นฟูต่อไป (Manager Online News, 2022)

ผลจากการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง The Beach ทำให้เกิดกระแสการหลงใหลของนักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนในบริเวณอ่าวมาหยาอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจสถิติจำนวนนักท่องเที่ยว โดยสำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พบว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปยังอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในระยะเวลากว่ายี่สิบปีนับตั้งแต่ภาพยนตร์เรื่อง The beach เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ จำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางไปยังอ่าวมาหยา มีจำนวนที่เติบโตมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับรายได้ที่เติบโตขึ้น โดยพบว่าในปี พ.ศ. 2559 มีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนอ่าวมาหยาเป็นจำนวน 1,731,573 คน และในปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนอ่าวมาหยามากถึง 1,877,871 คน และจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างมากนี้ ก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ที่มากขึ้นตามไปด้วย โดยในปี พ.ศ. 2559 กรมอุทยานฯ สามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวถึง 561 ล้านบาท และเพิ่มขึ้นเป็น 639 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2561 (Department of National Parks, Wild life and Plant Conservation, 2021) อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างมหาศาลในขณะที่ยังขาดแผนการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ไม่มีการจำกัด ควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน เกิดการใช้ทรัพยากรเกินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ส่งผลให้สภาพแวดล้อม หาดทราย ปะการัง ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดปัญหาระบบนิเวศเสื่อมโทรม และโครงสร้างชายหาดของอ่าวมาหยาถูกทำลาย ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช จึงต้องใช้อำนาจตามกฎหมายในการปิดอ่าวมาหยาเป็นการชั่วคราวตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2561 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2561 เพื่อทำการสำรวจสภาพอ่าวมาหยา และจากการลงพื้นที่สำรวจของสำนักอุทยานแห่งชาติได้ข้อสรุปว่า ปะการังในบริเวณอ่าวมาหยามีการฟื้นตัวเพียงบางส่วน ในขณะที่ปัญหาชายหาดทรุดตัว ยังไม่สามารถฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมได้ อีกทั้งสภาพระบบนิเวศและโครงสร้างชายหาดยังคงต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สภาพสมบูรณ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช จึงได้ขยายระยะเวลาในการปิดการท่องเที่ยวและการดำเนินกิจกรรมใดๆ ในบริเวณอ่าวมาหยาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2561

จนกว่าทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่งจะกลับคืนสู่สภาพปกติ ซึ่งในขณะนั้น การปิดอ่าวมาหยาอย่างไม่มีกำหนดนี้ ตกเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจไปทั่วประเทศ

การปิดการท่องเที่ยวและการห้ามดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในบริเวณอ่าวมาหยาและอ่าวโล๊ะซามะ ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่ง ดำเนินเรื่อยมาเป็นระยะเวลากว่า 3 ปี จนกระทั่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้พิจารณาแล้วว่าแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติมีการฟื้นฟูดีขึ้นจนเข้าสู่สภาวะปกติแล้ว ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในประเทศ และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้มีประกาศกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เรื่อง เปิดการท่องเที่ยวบริเวณอ่าวมาหยาและอ่าวโล๊ะซามะ ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ (Office of the National Economic and Social Development Council Announcement, 2021) ลงวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2564 โดยมีกำหนดเปิดการท่องเที่ยวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป การกลับมาของการท่องเที่ยวในบริเวณอ่าวมาหยา นำมาซึ่งความปิติยินดีของนักท่องเที่ยว ดังจะเห็นได้จากข่าวที่ปรากฏถึงการเดินทางกลับมาของนักท่องเที่ยวตั้งแต่ช่วงต้นปี พ.ศ. 2565 ซึ่งมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเที่ยวในบริเวณอ่าวมาหยาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และมีจำนวนมากที่สุดในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประมาณ 3,000 คนต่อวัน (Bangkokbiznews, 2022; Aumnuay 2022) การปิดการท่องเที่ยวในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาทำให้เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีเวลาดำเนินการเพื่อให้มีการจัดทำแผนการบริหารจัดการพื้นที่ ซึ่งได้มีการวางมาตรการและแนวทางที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายคิดว่ามีความเหมาะสม โดยมีการเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นในช่วงก่อนปิด และระหว่างปิดกิจกรรมที่อ่าวมาหยาจากมุมมองของนักวิชาการ มุมมองของผู้ประกอบการท่องเที่ยว และมุมมองของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นข้อมูลที่ถูกนำมาสังเคราะห์เพื่อให้เกิดเป็นมาตรการการบริหารจัดการพื้นที่ อย่างไรก็ตาม คำถามสำคัญที่ยังคงเหลืออยู่คือ ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีแผนการบริหารจัดการบริเวณอ่าวมาหยาและอ่าวโล๊ะซามะ ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ แต่การกำหนดมาตรการและแนวทางดำเนินการต่าง ๆ นั้น จะมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่อ่าวมาหยาได้จริงหรือไม่ หรือจะเป็นการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้เพียงชั่วคราว ซึ่งการศึกษามาตรการและแนวทางดำเนินการตามกรณีศึกษา นี้ จะเป็นประโยชน์ในการประยุกต์ใช้เพื่อก่อให้เกิดการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตอุทยานแห่งชาติได้ในอนาคต รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอุทยานแห่งชาติอื่นต่อไป

2. เนื้อหา

2.1 การท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวมาหยา

อ่าวมาหยามีลักษณะเป็นเว้าอ่าวขนาดเล็กรูปพระจันทร์เสี้ยว ที่โอบล้อมด้วยเขาหินปูน นับว่าเป็นอ่าวที่สวยงามที่สุดของเกาะพีพี จากทัศนียภาพที่สวยงาม น้ำทะเลสีเขียวสดใสจนมองเห็นพื้นทรายและหาดทรายที่ขาวละเอียด ประกอบกับเคยถูกใช้เป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง The Beach ของทเวนตีท์เซนจูรี

พอกซ์ ในปี พ.ศ. 2543 ส่งผลให้อ่าวมาหยาที่มีชื่อเสียงยิ่งขึ้นในระดับโลก (Coldwell, 2018) อ่าวมาหานับได้ว่าเป็นจุดหมายที่สำคัญแห่งหนึ่งของกิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเลในจังหวัดกระบี่ และจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดภูเก็ต และจังหวัดพังงา โดยจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวมาหยามีแนวโน้มในการเติบโต และสามารถสร้างรายได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยอ่าวมาหยาสามารถกล่าวได้ว่า เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่สามารถสร้างรายได้ที่มีสัดส่วนมากที่สุดของอุทยานแห่งชาติที่เปิดรับนักท่องเที่ยวให้สามารถเข้าไปเยือนได้จากจำนวนอุทยานแห่งชาติที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนได้จำนวนทั้งสิ้น 133 แห่งทั่วประเทศ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021a)

อ่าวมาหยานับว่าเป็นแหล่งดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดกระบี่ ที่เปิดรับนักท่องเที่ยวทุกวัน โดยไม่มีวันหยุด ซึ่งคาดว่ามีนักท่องเที่ยวเฉลี่ยสูงถึง 4,500 คนต่อวัน (The committee of Natural Resources and Environment, 2021) โดยอ่าวมาหยาถูกเปรียบเทียบกับมีสภาพเหมือนตลาดนัด มีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างแออัดตลอดแนวชายหาดไปจนถึงแนวสันทรายของอ่าว การเปิดให้อ่าวมาหยาเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวโดยไม่มีมาตรการควบคุมด้านการท่องเที่ยวที่เข้มข้น และมีประสิทธิภาพมากพอ จะส่งผลกระทบต่อการรักษาทรัพยากรซึ่งเป็นต้นทุนของการท่องเที่ยวที่สำคัญในระยะยาว ส่งผลให้ทรัพยากรในพื้นที่เสื่อมโทรมลงได้ง่าย เช่น การตายของปะการังในเขตน้ำตื้น ทั้งจากการถูกทับถมของตะกอนทรายที่ฟุ้งจากใบพัดเรือ หรือการเหยียบย่ำของนักท่องเที่ยวที่ลงเล่นน้ำในอ่าวมาหยา การทรุดตัวของสันทรายชายหาดอ่าวมาหยา และปัญหาด้านการจัดการขยะบนบกของอ่าว เป็นต้น

2.2 สภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

The Committee of Natural Resources and Environment (2021) รวบรวมข้อมูลจากรายงานการประชุมคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านวิชาการจัดการอุทยานแห่งชาติทางทะเล และพบว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อระบบนิเวศ และสภาพแวดล้อมทางชายหาดของอ่าวมาหยาที่พบในช่วงก่อนการประกาศปิด ประกอบด้วย การที่หาดทรายถูกรบกวน จากการที่นักท่องเที่ยวเหยียบทรายบนชายหาดแล้วไหลลงสู่ทะเล ทำให้ระดับหาดทรายทรุดตัวลง ประกอบกับทรายบริเวณหน้าหาดของอ่าวมาหยาไม่สามารถเพิ่มระดับขึ้นและคืนตัวกลับมาได้ตามฤดูกาล เนื่องจากมีจำนวนนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากเหยียบย่ำบนหาดทรายอย่างต่อเนื่องเป็นประจำตลอดทุกวัน ส่งผลให้ทรายไหลลงสู่ทะเล และขีดขวางกระบวนเพิ่มทรายหน้าหาดตามธรรมชาติจากคลื่นที่พัดเข้าฝั่ง รวมถึงการเข้าออกของเรือบริเวณชายหาดของอ่าวมาหยาที่ส่งผลให้เกิดการฟุ้งของตะกอนที่พื้นทะเลร่วมกับการพัดพาของคลื่นและกระแสน้ำ ส่งผลให้ตะกอนสูญหายไปนอกชายฝั่งได้ ทั้งนี้เมื่อทรายหายไปจากชายหาดด้วยเหตุต่าง ๆ จึงส่งผลกระทบต่อระบบการปรับสมดุลทดแทนทรายชายหาดที่หายไป ซึ่งก่อให้เกิดการทรุดตัว และการพังทลายของเนินทรายหน้าชายหาด นอกจากนี้ การเก็บกวาดใบไม้บริเวณพื้นทรายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวนั้นส่งผลให้ทรายหายไป ซึ่งจะเป็นการรบกวน และลดโอกาสในการเจริญเติบโตของพืชต้นใหม่ ในบริเวณสันทรายและป่าชายหาดของอ่าวมาหยาได้

จากรายงานการสำรวจสถานภาพแนวปะการังโดยวิธี Manta - tow ในปี พ.ศ. 2557 ของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พบว่าในบริเวณอ่าวมาหยา สถานภาพปะการังอยู่ในระดับที่เสียหายมาก โดยมีปะการังมีชีวิต 18 – 25 เปอร์เซ็นต์ และปะการังตาย 65 – 68 เปอร์เซ็นต์ และจากการรวบรวมข้อมูลของ The Committee of Natural Resources and Environment (2021) พบร่องรอยความเสื่อมโทรมของแนวปะการังในบริเวณกลางอ่าวมาหยาซึ่งเป็นเส้นทางที่เรือวิ่งผ่านมาก โดยพบร่องรอยการทิ้งสมอเรือเพื่อลอยท้ายเข้ามายังชายหาดส่งผลให้แนวปะการังได้รับความเสียหาย นอกจากนี้การที่เรือวิ่งเข้ามาในเขตน้ำตื้นเพื่อเทียบหาดอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว ส่งผลให้ตะกอนทรายจากพื้นฟุ้งกระจายและตกกลับลงไปทับถมบนก้อนปะการัง ส่งผลให้ปะการังได้รับความเสียหายเป็นอย่างมาก

2.3 การดำเนินการของภาครัฐที่เกี่ยวกับการปิดการท่องเที่ยว และการดำเนินกิจกรรมใดๆ ในบริเวณอ่าวมาหยา

กรมอุทยานฯ ได้ออกประกาศ เรื่อง การฟื้นฟูทรัพยากรในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา – หมู่เกาะพีพี ในวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ. 2561 (Office of the National Economic and Social Development Council Announcement, 2018 a) มีผลห้ามไม่ให้ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว หรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในบริเวณอ่าวมาหยา ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา – หมู่เกาะพีพี ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน – 30 กันยายน พ.ศ. 2561 โดยมีเหตุผลที่สำคัญ คือ มีความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศทางทะเล และชายฝั่งรวมถึงโครงสร้างของชายหาดซึ่งเกิดจากการท่องเที่ยวที่เกินขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ที่สร้างความเสียหายต่อปะการัง สัตว์น้ำ และระบบนิเวศบริเวณอ่าวมาหยา และต่อมา ในวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2561 กรมอุทยานฯ ได้ประกาศ เรื่อง ขยายระยะเวลาปิดการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี (Office of the National Economic and Social Development Council Announcement, 2018 b) โดยมีผลห้ามประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวหรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในบริเวณอ่าวมาหยา ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป ด้วยเหตุผลที่สำคัญ คือ สถานการณ์ระบบนิเวศและโครงสร้างชายหาดบริเวณอ่าวมาหยา ยังไม่กลับคืนสู่สภาพที่สมบูรณ์

จากการประกาศของกรมอุทยานฯ ทั้ง 2 ฉบับนี้ ทำให้จำนวนผู้เข้าไปท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่อ่าวมาหยา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2563 ลดลง เนื่องจากพื้นที่อ่าวมาหยาถูกปิดไม่ให้ประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวอย่างไม่มีกำหนดตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2561 เป็นต้นไป เนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง ซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญของกิจกรรมการท่องเที่ยว หากเปิดให้มีการท่องเที่ยวต่อไป อาจจะทำให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเสียหายเพิ่มขึ้น อันนำไปสู่การสูญเสียแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ โดยในขณะนั้น ได้เกิดความเสื่อมโทรมของปะการัง เนื่องจากการรบกวนจากการจอดเรือหรือทำกิจกรรมว่ายน้ำ หาดทรายมีระดับลดต่ำลง และอาจทำให้พื้นที่หน้าหาดเล็กลงเรื่อย ๆ โดยส่วนหนึ่งมาจากการเหยียบย่ำของนักท่องเที่ยวจำนวนมากบนหาดทรายส่งผลให้ทรายไหลลงไปในทะเล และยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อมในเรื่องการควบคุมขยะที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว

2.4 การดำเนินการของภาครัฐเพื่อให้มีการเปิดการท่องเที่ยวและการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ในบริเวณอ่าวมาหยา

หลังจากกรมอุทยานฯ ได้มีประกาศปิดกิจกรรมการใช้ประโยชน์อ่าวมาหยา ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2561 จึงได้มีการห้ามเรือเข้ามาภายในบริเวณอ่าวมาหยาโดยเด็ดขาด แต่อนุญาตให้ผู้ประกอบการท่องเที่ยว นำเรือมาจอดลอยลำบริเวณนอกแนวทุ่นไข่ปลาที่กั้นแนวเขตห้ามเข้า และมีการติดตั้งทุ่นจอดเรือบริเวณหน้าอ่าวมาหยาเพิ่มเติม เพื่อรองรับเรือที่พานักท่องเที่ยวมาจอดลอยลำหน้าอ่าวที่ระยะประมาณ 300 เมตร จากชายหาดของอ่าวมาหยา และในระหว่างการปิดพื้นที่ กรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้วางแผนการดำเนินงานด้านฟื้นฟูและติดตามสถานภาพทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ 3 กิจกรรม ได้แก่ (1) การติดตามประเมินสถานภาพทรัพยากรในแนวปะการัง, (2) การติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด และ (3) การติดตามการฟื้นฟูแนวปะการังและปลุกปะการังบริเวณอ่าวมาหยา โดยพบว่า ในปี พ.ศ. 2563 สถานภาพแนวปะการัง มีแนวโน้มที่ดีขึ้น เนื่องจากมีปะการังมีชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และพบการลงเกาะของปะการังวัยอ่อนหลากหลายชนิดที่จะสามารถเจริญเติบโตเป็นปะการังรุ่นต่อไปได้ จากเดิมก่อนที่จะมีการประกาศปิดอ่าว แนวปะการังของอ่าวมาหยาอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ในขณะเดียวกันศูนย์ปฏิบัติการอุทยานแห่งชาติทางทะเลที่ 3 จังหวัดตรัง ร่วมกับอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี และนักดำน้ำอาสาสมัครได้ร่วมดำเนินการฟื้นฟูแนวปะการัง ด้วยการนำเศษปะการังที่แตกหักมาตัดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ขนาดประมาณ 2 - 3 เซนติเมตร แล้วนำไปติดกับฐานที่เป็นก้อนหิน หรือก้อนปะการังตาย รวม 23,000 ชิ้น จัดวางในแปลงอนุบาลด้านทิศตะวันตกของอ่าว และในการสำรวจด้วยอากาศยานไร้คนขับ ในช่วงหลังการปิดอ่าวประมาณ 1 ปี (พ.ศ. 2562) มีการพบฉลามครีบดำขนาด 1 - 1.8 เมตร จำนวนกว่า 100 ตัว วายวนเวียนอาศัยและหากินในบริเวณพื้นที่อ่าวมาหยา (The committee of Natural Resources and Environment, 2021)

สำหรับการติดตามการเปลี่ยนแปลงสภาพชายหาด พบว่าชายฝั่งมีการกัดเซาะลดลง เทียบจากข้อมูลการสำรวจเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 ที่มีการกัดเซาะเข้ามาในแผ่นดินเฉลี่ยประมาณ 0.7 เมตร และมีระยะทางชายฝั่งที่เกิดการกัดเซาะเฉลี่ยประมาณ 16.20 เมตร มีการสะสมตัวเฉลี่ยประมาณ 1.9 เมตร และมีระยะทางชายฝั่งสะสมตัวประมาณ 50.30 เมตร จากเดิมก่อนการประกาศปิดมีการกัดเซาะเข้าไปในแผ่นดินเฉลี่ยประมาณ 4.8 เมตร และมีระยะทางชายฝั่งที่เกิดการกัดเซาะเฉลี่ยประมาณ 125.4 เมตร มีการสะสมตัวเฉลี่ยประมาณ 2.5 เมตร และมีระยะทางชายฝั่งสะสมตัวประมาณ 35.5 เมตร (The committee of Natural Resources and Environment, 2021) และอุทยานแห่งชาติฯ เองได้ดำเนินการแก้ไขปัญหการพังทลายของเนินทรายหน้าชายหาดด้วยการปลูกพันธุ์ไม้ป่าชายหาดจากชนิดพันธุ์ในพื้นที่ เช่น รักทะเล เตยทะเล สวาด คันทรัง พลับพลึงทะเล ถั่วค้ำทะเล ถั่วผีทะเล เป็นต้น เพื่อช่วยยึดหน้าดินและป้องกันการพังทลายของเนินทรายหน้าชายหาด และได้ทำการปักรั้วไม้บริเวณทิศใต้ของอ่าวมาหยาเพื่อฟื้นฟูและเพิ่มเสถียรภาพให้กับสันทรายชายหาดอีกด้วย พร้อมกันนั้นในระหว่างการปิดอ่าวมาหยา กรมอุทยานแห่งชาติฯ ได้ดำเนินการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในบริเวณพื้นที่อ่าวมาหยา 4 โครงการหลัก ได้แก่ (1) พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

บริเวณอ่าวมาหยา (2) ปรับภูมิทัศน์ ก่อสร้างทางยกระดับ ระเบียงชมวิว พร้อมม้านั่งอเนกประสงค์ บริเวณอ่าวมาหยา (3) ก่อสร้างทางเดินรับทำเทียบเรือลอยน้ำบริเวณอ่าวโล๊ะซามะ และ (4) จัดทำทำเทียบเรือลอยน้ำ เพื่อให้สามารถควบคุมการเข้าออกพื้นที่ให้อยู่ที่จุดเดียว กันเรือไม่ให้เข้าออกในอ่าวมาหยา สามารถจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว และลดการเหยียบย่ำของนักท่องเที่ยวลงบนพื้นที่ธรรมชาติโดยตรงได้ ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นส่วนสำคัญของการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และบริหารจัดการผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติ เมื่อมีการเปิดให้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่อีกครั้ง และกรมอุทยานฯ ได้ดำเนินโครงการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ซึ่งแสดงถึงความพยายามของกรมอุทยานฯ ในการพัฒนาให้พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ซึ่งครอบคลุมถึงอ่าวมาหยาเกิดการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

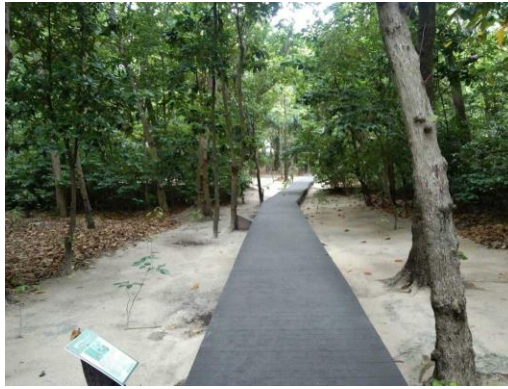
2.5 มาตรการและแนวทางดำเนินการที่รัฐกำหนดเกี่ยวกับการบริหารจัดการบริเวณอ่าวมาหยา

ในวันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2564 กรมอุทยานฯ โดยนายดำรงส โภธิประสิทธิ์ ผู้อำนวยการสำนักอุทยานแห่งชาติ ได้แถลงข่าวเกี่ยวกับการเปิดพื้นที่อ่าวมาหยา และกำหนดมาตรการการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวมาหยา (Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2021b) โดยสรุปได้ว่าอ่าวมาหยาได้มีทรัพยากรทางทะเลที่สมบูรณ์เนื่องจากมีตัวชี้วัดความสมบูรณ์คือ มีการพบฉลามหูดำทั้งตัวเต็มวัยและวัยอ่อนเข้ามาอาศัยในบริเวณหน้าอ่าวมาหยาประมาณ 161 ตัว (รูปที่ 1) นอกจากนี้ ทางกรมอุทยานฯ ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นอาคารประกอบอาหาร ห้องสุขาชาย-หญิง ทางเดินยกระดับ ม้านั่งอเนกประสงค์ ระเบียงชมวิว ทางเดินรับทำเทียบเรือลอยน้ำบริเวณอ่าวโล๊ะซามะ (รูปที่ 2) ทำเทียบเรือลอยน้ำชั่วคราวบริเวณอ่าวโล๊ะซามะ (รูปที่ 3) จัดทำท่อนจอดเรือ ท่อนไขปลา เพื่อรองรับเรือของนักท่องเที่ยว และกั้นเขต ทั้งนี้ อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ได้ผ่านรับการรับรองมาตรฐาน SHA และ SHA+ แล้ว โดยได้เปิดจองคิวล่วงหน้า ผ่านแอปพลิเคชัน QueQ (รูปที่ 4) เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2564 เพื่อท่องเที่ยวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป โดยสามารถจองล่วงหน้าได้สูงสุด 60 วัน ซึ่งการเปิดการท่องเที่ยวอ่าวมาหยา จะรองรับนักท่องเที่ยวได้รอบละ 375 คน ต่อ 1 ชั่วโมง เริ่มตั้งแต่เวลา 07.00 – 18.00 น. หรือ 11 รอบต่อวัน ซึ่งการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวมาหยาแนวใหม่ไม่อนุญาตให้ลงเล่นน้ำ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว และป้องกันปะการังเสียหาย

รูปที่ 1 ฉลามหูดำในบริเวณหน้าอ่าวมาหยา

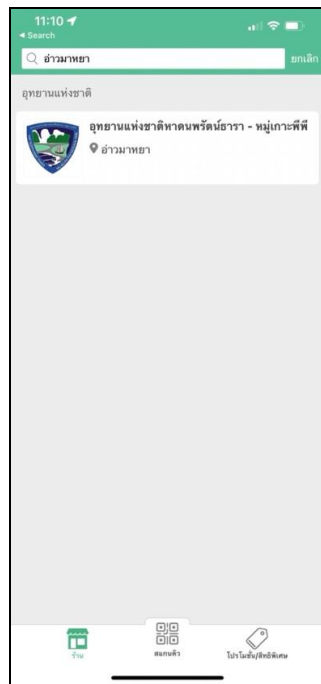
ที่มา: Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation, 2021b

รูปที่ 2 ทางเดินยกระดับภายในเกาะพีพีเลเพื่อไปยังอ่าวมาหยา
ที่มา: ผู้เขียน

รูปที่ 3 ท่าเทียบเรือลอยน้ำชั่วคราวบริเวณอ่าวโล๊ะซามะ ซึ่งมีแนวทางเดินเชื่อมไปถึงอ่าวมาหยา
ที่มา: ผู้เขียน

รูปที่ 4 การลงทะเบียนจองคิวล่วงหน้าเพื่อเข้าไปในพื้นที่อ่าวมาหยา ผ่านแอปพลิเคชัน QueQ
ที่มา: ผู้เขียน

จากมาตรการการจัดการการท่องเที่ยวในบริเวณอ่าวมาหยา แสดงถึงความพยายามที่จะรักษาสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และมุ่งเน้นการการรักษาสภาพทรัพยากรธรรมชาติดั้งเดิมให้มีความเป็นเอกลักษณ์ โดยส่วนใหญ่เน้นไปที่การกำหนดพื้นที่การใช้ประโยชน์ (zoning) ในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวมากขึ้นเพื่อไม่ให้กิจกรรมการท่องเที่ยวไปรบกวนกับทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การเปลี่ยนจุดจอดเรือเพื่อขนส่งนักท่องเที่ยวเข้าออกอ่าวมาหยา การสร้างท่าเทียบเรือลอยน้ำชั่วคราวบริเวณอ่าวโล๊ะซามะ ซึ่งมีแนวทางเดินเชื่อมไปถึงอ่าวมาหยา การสร้างทางเดินยกระดับบนเกาะพีพีเล และการไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมทางน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ การมีมาตรการการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในบริเวณอ่าวมาหยาในแต่ละช่วงเวลา เป็นการแสดงถึงการจำกัดจำนวนผู้ใช้ประโยชน์ รวมถึงการรักษาทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม มาตรการของกรมอุทยานฯ ในพื้นที่อ่าวมาหยาในสถานการณ์ปัจจุบัน อาจยังไม่เพียงพอต่อการทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ดังกล่าวได้ในอนาคต เนื่องจากมาตรการที่ใช้อยู่มุ่งเน้นเฉพาะมิติด้านการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม แต่ยังไม่ครอบคลุมทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจในพื้นที่ และมิติด้านสังคมวัฒนธรรม ตามหลักการจัดการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นในการกำหนดมาตรการด้านอื่น ๆ ที่ครอบคลุมทุกมิติของการดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งศึกษาแนวทางการจัดการที่มีความเป็นไปได้ในเขตอุทยานแห่งชาติ พื้นที่อ่าวมาหยาเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยให้ครอบคลุมมาตรการทั้ง 3 มิติ ตามกรอบแนวคิดของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.6 กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สำหรับความหมาย และคำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น จากตารางที่ 1 สามารถสรุปความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism) จากหลายหน่วยงาน ได้เป็นดังนี้ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ควบคู่ไปกับความต้องการของคนในท้องถิ่น ซึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวต้องเป็นธรรมแก่คนในชุมชน เพื่อใช้ในการสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างมั่นคง รวมทั้ง การดำเนินกิจกรรมต่างๆทางการท่องเที่ยว ต้องคำนึงถึงผลกระทบเชิงลบที่อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากร สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นควบคู่ไปด้วย

ตารางที่ 1 ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ความหมายการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	แหล่งอ้างอิง
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการดำเนินการทางด้านการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน วัฒนธรรมนิยมประเพณี และวิถีชีวิตที่เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปกป้อง อนุรักษ์ และพัฒนาคุณค่าในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นมรดกให้แก่คนรุ่นหลัง ผ่านกลุ่มคนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว คนท้องถิ่น	The Association of Domestic Travel (2022)

<p>ผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้</p>	
<p>การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการให้บริการทางการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยหลักการจัดการที่ดี ควรคำนึงถึง 1) ชีตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว 2) ต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน 3) ต้องให้ประชาชนทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน 4) การท่องเที่ยวที่ดีต้องเกิดจากความต้องการที่แท้จริงของคนในท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว</p>	<p>Ministry of Tourism and Sport (2019)</p>
<p>การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างสมดุลใน 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ กล่าวคือการท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตอันดีงาม และเป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ</p>	<p>Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2016)</p>
<p>การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางด้านลบ ทั้งต่อทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนั้นการจัดการการท่องเที่ยวที่ดี ควรให้คนในชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อช่วยป้องกันไม่ให้เกิดผลกระทบในอนาคต</p>	<p>World Tourism Organization (2013)</p>

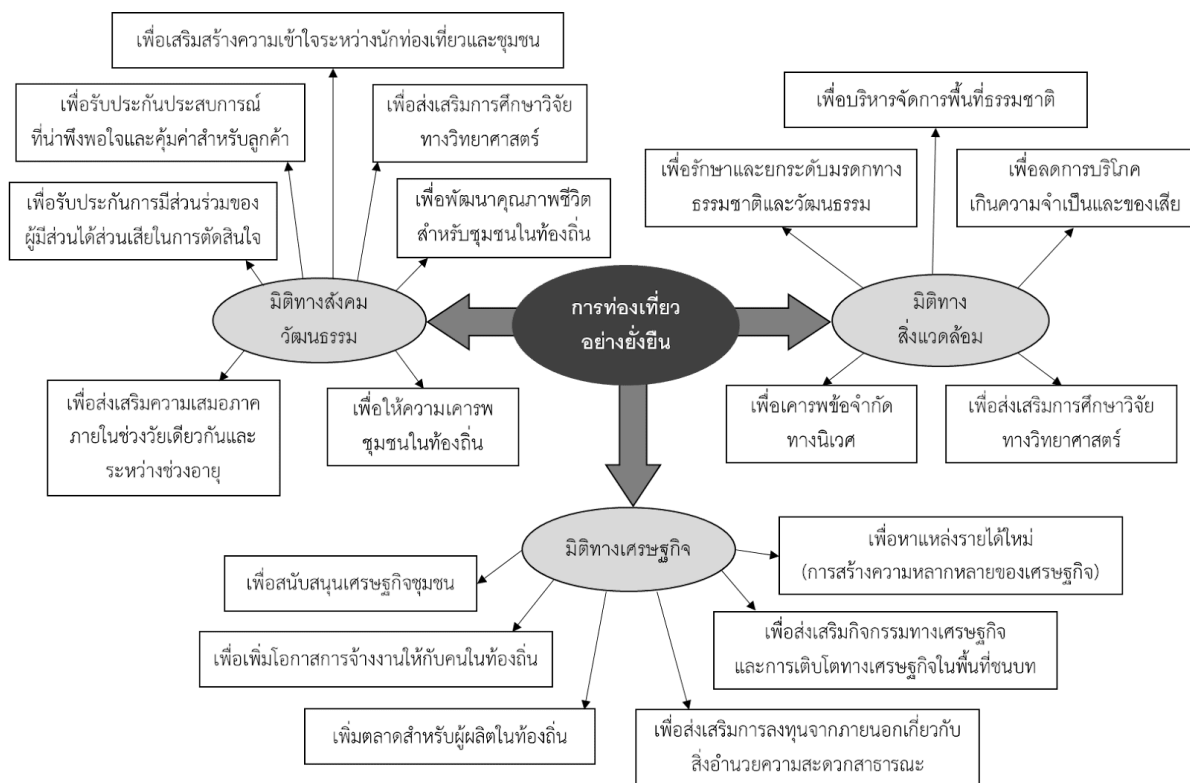
จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไม่ได้เป็นการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันเท่านั้น แต่เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงอนาคต ผ่านมุมมองที่ละเอียดรอบคอบในทุกมิติ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นที่ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยว ดังนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีหลักการพื้นฐานที่ต้อง ใน 3 มิติหลัก (รูปที่ 5) ได้แก่

1) มิติทางสิ่งแวดล้อม (Environmental dimension) การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด และสามารถดำเนินควบคู่ไปกับการรักษาลักษณะของระบบนิเวศที่สำคัญ คุณสมบัติในการเป็นมรดกทางธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้

2) มิติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-cultural dimension) การเคารพสภาพทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนในพื้นที่ รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและค่านิยมดั้งเดิมของชุมชนเอาไว้ เสริมสร้าง

ความเข้าใจและการยอมรับกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยว ให้ชุมชนมีความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

3) มิติทางเศรษฐกิจ (Economic dimension) กิจกรรมทางการท่องเที่ยว ต้องสามารถดำเนินงานได้โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในระยะยาว นักท่องเที่ยวต้องได้รับความพึงพอใจ ส่วนคนในชุมชนต้องได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจ โดยที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายต้องได้รับความเป็นธรรมจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ ประชาชนในพื้นที่มีอาชีพที่มั่นคง มีการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงโอกาสในการประกอบอาชีพ รวมทั้งตัวชุมชนเองก็ได้รับประโยชน์จากบริการทางสังคมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

รูปที่ 5 หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ดัดแปลงจาก Zamfir & Corbos, 2015)

2.7 ตัวอย่างมาตรการและแนวทางดำเนินการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในต่างประเทศ

1) ทะเลแดง ประเทศอียิปต์

ทะเลแดง ประเทศอียิปต์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีความสวยงาม อุดมสมบูรณ์ และได้รับความนิยมนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นอย่างมาก สร้างรายได้กว่า 1.2 พันล้านดอลลาร์ต่อปี ธุรกิจและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมีแนวโน้มการเติบโตอย่างรวดเร็ว จนเป็นที่กังวลของรัฐบาลว่าอาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเลของพื้นที่อันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและเป็นระบบนิเวศที่มีความเปราะบาง ด้วยเหตุนี้ รัฐบาลอียิปต์จึงพัฒนาแผนการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยระบุเขตสำหรับประเภทและระดับของการพัฒนา (Land use management plan identifying zones) มีการจัดตั้งเขตสงวนธรรมชาติ (nature

reserves) ในขณะเดียวกันก็ดำเนินงานร่วมกับ USAID เพื่อออกแบบแนวทางการป้องกันผลกระทบและการแบ่งเขต (Zoning) สำหรับพื้นที่ธรรมชาติที่มีความเปราะบาง และส่งเสริมแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพยายามสื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่รัฐบาลกำหนด ตัวอย่างของการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของทะเลแดง ได้แก่

- การกำหนดพื้นที่อ่อนไหวทางนิเวศ (Ecologically sensitive zoning plans) สำหรับพื้นที่ทางใต้ของ Marsa Alam

- การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมาตรฐานสำหรับภูมิภาคทะเลแดงตอนใต้

- การแนะนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงแรมและรีสอร์ท และระบบการรับรองมาตรฐานการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน Green Globe 21

- การพัฒนามาตรฐานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับการพัฒนาชายฝั่ง รวมทั้งระบบติดตามการอนุมัติและรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

- การส่งเสริมแนวปฏิบัติที่ดี (best practices) สำหรับทรัพยากรน้ำ, การสุขาภิบาล, พลังงาน, ขยะมูลฝอย และการภูมิทัศน์

- การพัฒนาระบบการตัดสินใจและข้อมูลสนับสนุนบนฐานคอมพิวเตอร์และข้อมูลเพื่อเสริมศักยภาพในการจัดการ

- การสนับสนุนการพัฒนาแคมเปญและเครื่องมือเพื่อการสื่อสารให้ความรู้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม

- การจัดแสดงสื่อประชาสัมพันธ์ในบริเวณที่เป็นศูนย์กลางสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ท่าเรือ (Port Ghalib) สถานที่ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และพื้นที่คุ้มครอง

- การสร้างกลยุทธ์สำหรับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้ผู้จัดการทั่วไปของโรงแรมรับเอาแนวปฏิบัติที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมไปใช้ และให้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

- การจัดกิจกรรมเรียนรู้ฝึกอบรม, สื่อให้ความรู้ และกิจกรรมเก็บขยะชายหาดและใต้น้ำเพื่อส่งเสริมความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีความเปราะบางและความจำเป็นในการอนุรักษ์

จากกรณีของทะเลแดง ประเทศอียิปต์ พบว่าการผลักดันการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในทะเลแดงจำเป็นต้องมีแนวทางและกลไกที่หลากหลายที่จะเข้าถึงกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อให้แน่ใจได้ว่าการพัฒนานโยบายและการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นความต้องการที่แท้จริงของพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการวางแผน การออกแบบ และพัฒนาทั้งหมด ถึงแม้ว่าฝั่งภาครัฐจะเป็นผู้ร่างกฎระเบียบและข้อกำหนดทางกฎหมายสำหรับกิจกรรมการพัฒนา แต่การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่น จะทำให้มีโอกาสที่ภาครัฐกิจจะให้การสนับสนุนมากกว่าที่จะกีดกัน และเช่นเดียวกันการสร้างแรงจูงใจแทนบทลงโทษ หรือการสื่อสารใน

เชิงแนะนำแทนการออกคำสั่งบังคับได้รับผลตอบรับที่ดีกว่า (United States Agency for International Development, n.d.)

2) ชายหาด โอเชอเตียล ประเทศกัมพูชา

จากรายงานของ Prak & Sally (2018) ชายหาดโอเชอเตียลในกัมพูชาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีความหนาแน่นสูง นำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมชายหาดและพื้นที่โดยรอบ เช่น การสูญหายของทรายชายหาด การบุกรุกถล่มลำพื้นที่ชายหาดของสิ่งก่อสร้างชั่วคราวและกึ่งถาวร ได้แก่ แผงลอย ห้องน้ำ จุดทิ้งขยะชั่วคราว รวมทั้งการปล่อยน้ำทิ้งและน้ำเสียลงสู่พื้นที่ธรรมชาติโดยตรง ปัญหาเหล่านี้กระทบต่อความนิยมของนักท่องเที่ยวและส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่

รัฐบาลกัมพูชาและโครงการ Partnerships in Environmental Management for the Seas of East Asia (PEMSEA) จึงได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาคความเสื่อมโทรมของชายหาดโอเชอเตียลด้วยการวางแผนทางจัดการการใช้ประโยชน์พื้นที่ โดยการจัดทำโซนนิ่ง (Zoning) แบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตชายหาด Beach zone เขตสำหรับว่ายน้ำ Swimming zone เขตกรรมสิทธิ์ครอบครอง Easement zone เขตกันชน Buffer zone เขตสิ่งปลูกสร้าง Built up zone ส่งผลให้เกิดการจัดระเบียบแผงลอยให้มีการจัดวางอย่างเป็นระเบียบและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการในบริเวณชายหาด มีการกำหนดกิจกรรมที่อนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ทำได้อย่างชัดเจน มีพื้นที่ที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวในการพักผ่อนทำกิจกรรมนันทนาการ และยังช่วยรักษาทรายและชายหาดไว้ได้อีกด้วย โดยมีการประเมินเปรียบเทียบจากหาดใกล้เคียงว่าชายหาดอาจหายไปได้มากถึง 1 เมตรต่อปี หากไม่มีการจัดการ

อย่างไรก็ดีในระหว่างดำเนินโครงการพบว่าระเบียบที่กำหนดขึ้นใหม่นั้นนักทวิภาคษ์วิจารณ์จากเจ้าของแผงลอยอย่างมาก เนื่องจากพื้นที่นี้ไม่เคยมีข้อกำหนดระเบียบมาก่อน และยังมีภาระต้องจ่ายค่าธรรมเนียมในการใช้พื้นที่ชายหาดสาธารณะ ซึ่งเจ้าของแผงลอยมีความกังวลว่าการบังคับใช้กฎระเบียบการแบ่งเขตจะมีความไม่เท่าเทียมและเลือกปฏิบัติ อีกทั้งการรื้อแผงลอยเดิมออกและลงทุนสร้างใหม่มีค่าใช้จ่ายที่ไม่สามารถรับรองผลตอบแทนได้ และระหว่างก่อสร้างแผงลอยใหม่ ผู้ประกอบการจะต้องสูญเสียโอกาสในการประกอบอาชีพไป ดังนั้นในระหว่างที่มีการดำเนินการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์ ทางรัฐบาลท้องถิ่นเองก็ได้มีการสร้างห้องน้ำและจุดจอดรถไปพร้อม ๆ กัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของภาครัฐในการพัฒนาและจัดการชายหาดโอเชอเตียล

สำหรับการดำเนินงานในพื้นที่นี้ โครงการ PEMSEA ได้เสนอแนะไว้ว่าการสื่อสารกับประชาชนในพื้นที่เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารมีจำกัด ผู้ดำเนินโครงการจำเป็นต้องนำเสนอข้อมูลให้ทุกภาคส่วนได้รับรู้และแสดงออกถึงความมุ่งมั่นจริงจังในการแก้ปัญหา เมื่อได้รับการยอมรับจากประชาชนแล้ว การแก้ปัญหาอื่น ๆ เช่น การขาดแคลนงบประมาณดำเนินโครงการก็สามารถใช้ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน (public private partnership) เป็นกลไก

แก้ปัญหา และให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมด้วยได้และได้รับการตอบรับจากชุมชนเป็นอย่างดี (Prak & Sally, 2018; Thailand Research Fund, 2018)

2.8 ตัวอย่างมาตรการและแนวทางดำเนินการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทย

1) เกาะยวน้อย จังหวัดพังงา

เกาะยวน้อย ตั้งอยู่ในอ่าวพังงา การเดินทางค่อนข้างสะดวก สามารถเดินทางได้ทั้งทางบกและทางน้ำ ทั้งจากภูเก็ต พังงา และกระบี่ เกาะมีขนาดใหญ่มีชุมชนอาศัยอยู่ ประกอบอาชีพประมงและเกษตรกรรมเป็นหลัก ประชากรเกือบทั้งหมดเป็นชาวมุสลิม เกาะยวน้อยมีชื่อเสียงในแง่ของวิวทิวทัศน์ที่งดงาม ทรัพยากรธรรมชาติที่ยังอุดมสมบูรณ์ วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนท้องถิ่นที่เปิดรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างกลมกลืนกับวิถีชีวิตและธรรมชาติเดิม และมีจุดเด่นสำคัญคือความสงบปลอดภัย ความเป็นมิตร และความมีน้ำใจต่อนักท่องเที่ยว

ทิศทางการท่องเที่ยวของชุมชนเกาะยวน้อยมุ่งเน้นไปที่การรักษาสภาพดั้งเดิมของธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชนไว้ เนื่องจากชุมชนมีความตระหนักถึงเอกลักษณ์สำคัญของเกาะซึ่งไม่สามารถหาจากที่อื่นได้ ชุมชนเป็นผู้ริเริ่มแนวคิดในการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ กำหนดเขตการใช้ประโยชน์ (Zoning) โดยเริ่มจากการผลักดันให้เป็นกฎชุมชน และพัฒนาไปเป็นบัญญัติองค์กรบริหารส่วนตำบล มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด แบ่งเป็น 3 เขต ดังนี้

- เขตท่องเที่ยว สำหรับสถานประกอบการที่พักโรงแรม ซึ่งมีข้อกำหนดให้การเว้นระยะห่างสิ่งปลูกสร้างจากชายฝั่งหรือชายหาด การควบคุมความสูงของอาคาร การให้สามารถจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานประกอบการได้

- เขตที่อยู่อาศัยและชุมชน เป็นเขตที่อยู่อาศัยของชุมชนมุสลิม จึงมีการสื่อสารกับสถานประกอบการที่พักโรงแรมให้ชี้แจงข้อห้ามเมื่อเข้ามาในเขตชุมชน เช่น การแต่งกายให้มิดชิดไม่สวมชุดว่ายน้ำ และไม่นำเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาดื่มกินในเขตชุมชน

- เขตพื้นที่สีเขียว รักษาสภาพดั้งเดิมของป่าไม้และเกษตรกรรม เช่น ทุ่งนาเกษตรอินทรีย์ที่ยังคงการทำนาไว้เพื่อเป็นแหล่งอาหารในท้องถิ่น หรือโฮมสเตย์ในทุ่งนาที่มีการพัฒนาใช้พลังงานแสงอาทิตย์แทนเพื่อป้องกันการสูญเสียทัศนียภาพธรรมชาติจากเสาไฟฟ้าที่จะเพิ่มเข้ามาในพื้นที่สีเขียว

เกาะยวน้อยมีแนวทางการจัดการขยะไปในทิศทางเดียวกันคือมุ่งสู่ความเป็นชุมชนปลอดขยะ โดยร่วมกันจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางทั้งส่วนของบ้านเรือน ชุมชน โรงเรียน และสถานประกอบการ มีการแบ่งขยะเป็นขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล ทำให้ขยะเกือบทั้งหมดสามารถจัดการได้เองโดยชุมชนและอบต.เกาะยวน้อย นอกจากนี้ได้มีการร่วมมือกันในชุมชนช่วยกันคัดแยกก่อนจะขายให้บริษัทรับซื้อขยะรีไซเคิล โดยรายได้จากการขายขยะรีไซเคิลจะถูกนำมาเข้ากองทุนเพื่อช่วยเหลือค่าใช้จ่ายสำหรับชาวบ้านเกาะยวน้อยที่เจ็บป่วยต้องเดินทางไปรักษาตัวบนฝั่ง ซึ่งได้รับการตอบรับที่ดีจากทุกครัวเรือนเนื่องจากชาวบ้านเอง

เห็นประโยชน์ที่ได้ต่อชุมชนเองและนับว่าเป็นกิจกรรมทำบุญ (นูหรี) ตามประเพณีของชาวมุสลิมอีกด้วย (Community Organizations Development Institute, 2015; Arun, 2019; Somyot et al., 2022)

2) ชุมชนบ้านเกาะกลาง จังหวัดกระบี่

ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ตั้งอยู่บนเกาะเล็ก ๆ บริเวณปากแม่น้ำกระบี่ ห้อมล้อมด้วยป่าชายเลน หาดทราย และหาดเลน พื้นที่บึงของเกาะเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชน 3 หมู่บ้าน และพื้นที่ทำการเกษตร เช่น นาข้าว มะพร้าว มะม่วงหิมพานต์ และปาล์มน้ำมัน ชาวบ้านประกอบอาชีพแบบผสมผสานระหว่างการทำประมงชายฝั่งและการเกษตร ด้วยทำเลที่ตั้งซึ่งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองกระบี่สามารถเดินทางไปมาระหว่างเกาะและแผ่นดินใหญ่ได้ในเวลาเพียง 10 นาที และพื้นที่ล้อมรอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ลำคลองและอุโมงค์ต้นไม้ในป่าชายเลน วิถีทัศน์ของเขานาบน้ำ ถ้ำลอด และแหล่งนกอพยพ ชาวบ้านบางส่วนจึงได้มีอาชีพทำโฮมสเตย์ ขับเรือรับจ้าง และบริการด้านการท่องเที่ยวด้วย

ชุมชนบ้านเกาะกลางมีจุดเด่นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนที่ยังคงรักษาวิถีดั้งเดิมเอาไว้ พร้อมกับการเปิดรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตร โดยเน้นที่ความเรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ ชุมชนมีการปรับตัวเพื่อเชื่อมโยงวิถีชุมชนให้กลายเป็นกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างอย่างหลากหลาย หลากหลาย เช่น การเยี่ยมชมกลุ่มเรือหัวโทงจำลอง กลุ่มผลิตผ้าปาเต๊ะ ผ้ามัดย้อมจากสีธรรมชาติ การสาธิตและทดลองวาดลายผ้าปาเต๊ะ การเยี่ยมชมกลุ่มข้าวสังข์หยดและนาข้าวสังข์หยด การเลี้ยงควายกลางทุ่งนาบนเกาะ การเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง และร้านอาหารทะเลจากประมงพื้นบ้าน (Narumon, 2020; Paiduykan, 2018) ถึงแม้ชุมชนจะมีการเปิดรับนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี แต่ชุมชนเองก็มีการกำหนดข้อปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น การแต่งกายควรสุภาพ มิดชิด หรือการห้ามนำสิ่งเสพติด ของมีเงินเมา อาหารที่มีหมู สุนัขขึ้นมาบนเกาะ รวมทั้งการห้ามแสดงพฤติกรรมเชิงชู้สาว หรือ อนาจารในที่สาธารณะ (Jormsuda, 2014; Paiduykan, 2018)

อย่างไรก็ตาม Krabi Global City (2014) รายงานว่าในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลางยังขาดเอกภาพในการดำเนินงานของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชน แต่ละกลุ่มกิจกรรมมีลักษณะแบบต่างคนต่างทำ จึงขาดระบบบริหาร และศูนย์ข้อมูลประสานงานการจัดการท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งยังขาดแกนนำในการประสานกับกลุ่มท่องเที่ยวอีกด้วย

2.9 วิเคราะห์ตัวอย่างมาตรการและแนวทางดำเนินการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากตัวอย่างที่มีการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่าง ๆ นั้น พบว่า ในพื้นที่ทะเลแดง ประเทศอียิปต์ และชายหาด โอเชอเตียล ประเทศกัมพูชา มีการจัดการโดยเริ่มต้นจากภาครัฐซึ่งมีการประสานความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ รวมถึงยังสร้างความเข้าใจกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่อีกด้วย สำหรับพื้นที่เกาะยวน้อย จังหวัดพังงา และพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลาง จังหวัดกระบี่ เริ่มต้นการจัดการจากชุมชนในพื้นที่ โดยที่ภาครัฐไม่ได้ขัดข้องกับมาตรการดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เมื่อมีการวิเคราะห์ในแต่ละพื้นที่ พบว่า การจัดการที่

เกิดขึ้นในพื้นที่ตัวอย่างที่มีความสอดคล้องกับองค์ประกอบทั้ง 3 มิติ ซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 มาตรการและแนวทางดำเนินการของพื้นที่ต่าง ๆ จำแนกตามองค์ประกอบภายใต้มิติของแนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

พื้นที่ กรณีศึกษา	องค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน		
	มิติทางสิ่งแวดล้อม	มิติทางสังคมวัฒนธรรม	มิติเศรษฐกิจ
1. ทะเลแดง ประเทศอียิปต์	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่ - การแนะนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้ประกอบการ - การพัฒนามาตรฐานการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าและความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน - การสนับสนุนการพัฒนาแคมเปญและเครื่องมือเพื่อการสื่อสารให้ความรู้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเพื่อเพิ่มความเข้าใจและการยอมรับมาตรการด้านสิ่งแวดล้อม - การสร้างกลยุทธ์สำหรับการสร้างจิตสำนึกสาธารณะและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง - การจัดกิจกรรมส่งเสริมความตระหนักเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีความเปราะบางและความจำเป็นในการอนุรักษ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การเปิดพื้นที่ให้ผู้ประกอบการเข้ามาดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เช่น ร้านค้า ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางน้ำและโรงแรม เป็นต้น
2. ชายหาด โอ เซอเตียล ประเทศ กัมพูชา	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ทรัพยากร ได้แก่ เขตชายหาด เขตสำหรับว่ายน้ำ เขตกรรมสิทธิ์ครอบครอง เขตกันชน และเขตสิ่งปลูกสร้าง 	<ul style="list-style-type: none"> - การทำความเข้าใจกับผู้ประกอบการเกี่ยวกับการพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่ รวมถึงการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การเปิดพื้นที่ให้ผู้ประกอบการเข้ามาดำเนินธุรกิจต่าง ๆ เช่น ร้านค้า ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางน้ำและโรงแรม เป็นต้น
3. เกาะยาว น้อย จังหวัด พังงา	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ทรัพยากร ได้แก่ โรงแรม ชุมชนสภาพธรรมชาติดั้งเดิม เป็นต้น - การจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> - การมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและธรรมชาติดั้งเดิม 	<ul style="list-style-type: none"> - การแบ่งเขตพื้นที่สำหรับประกอบที่พักแรม ร้านอาหาร ให้เป็นสัดส่วน

พื้นที่ กรณีศึกษา	องค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน		
	มิติทางสิ่งแวดล้อม	มิติทางสังคมวัฒนธรรม	มิติเศรษฐกิจ
4. เกาะกลาง จังหวัดกระบี่	- การรักษาทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อมดั้งเดิม เนื่องจากเป็น ต้นทุนของการท่องเที่ยว	- การที่ชุมชนรักษารูปแบบ ท้องถิ่น เช่น การแต่งกายมิดชิด ห้ามนำสิ่งมีนเมาเข้าพื้นที่ - การที่ชุมชนมีการปรับตัวเพื่อ เชื่อมโยงวิถีชุมชนให้กลายเป็น กิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน	- การเชื่อมโยงวิถีชีวิตชุมชนกับ กิจกรรมทางการท่องเที่ยว

2.10 ความเป็นไปได้ในการจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

เนื่องจากในพื้นที่อ่าวมาหยาตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี ภายใต้การดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำให้ในพื้นที่ดังกล่าว ภาครัฐโดยกรมอุทยานฯ สามารถกำหนดมาตรการแบบเบ็ดเสร็จได้เลยทันที ประกอบกับการมีทิศทางการพัฒนาในระดับประเทศ และระดับหน่วยงานที่สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะสำนักอุทยานแห่งชาติ กรมอุทยานฯ ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์ 2 เรื่อง ได้แก่ การดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้ง ประเทศไทยยังมีเครื่องมือทางกฎหมาย พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้การสงวน อนุรักษ์ คุ้มครอง และบำรุงรักษาอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ในพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน

โดยที่ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 มีกลไกการดำเนินการผ่าน คณะกรรมการ ซึ่งส่วนหนึ่งประกอบไปด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีประสบการณ์ด้านอุทยานแห่งชาติ ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยว และนันทนาการ หรือด้านกฎหมาย ทำให้เกิดกลไกการมีส่วนร่วมจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทั้งจากในพื้นที่ และความรู้เชิงวิชาการ อีกทั้ง ในองค์ประกอบของคณะกรรมการ มีอธิบดีกรมอุทยานฯ เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำให้กรมอุทยานฯ สามารถเสนอมาตรการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนผ่านกลไกดังกล่าวได้ ดังนั้น มาตรการที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่อ่าวมาหยาจึงมีความเป็นไปได้โดยการใช้เครื่องมือทางกฎหมายดังกล่าวได้นั่นเอง

2.11 แนวทางการกำหนดมาตรการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

แม้ว่ากรมอุทยานฯ จะสามารถออกมาตรการต่าง ๆ ตามกฎหมายในเขตพื้นที่อ่าวมาหยาได้ แต่อย่างไรก็ตาม การกำหนดมาตรการในพื้นที่อ่าวมาหยาในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่เน้นไปในมิติด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การกำหนดพื้นที่ทำกิจกรรม การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อจำกัดการใช้ทรัพยากร และการสร้าง

สิ่งอำนวยความสะดวกดังเช่นการสร้างทางเดินยกระดับเพื่อควบคุมการเข้าถึงทรัพยากรโดยตรง เป็นต้น หากแต่แนวคิดในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น ยังจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญอีก 2 ส่วนได้แก่ มิติทางเศรษฐกิจ และมิติสังคมวัฒนธรรม ซึ่งในการศึกษานี้ จึงได้นำเสนอแนวทางการกำหนดมาตรการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน

แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินมักได้รับการกล่าวถึงในประเด็นที่สามารถนำไปเป็นทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจภาคทะเล ซึ่งพบนิยามที่เคยให้ไว้จำนวนมาก เช่น

- เศรษฐกิจสีน้ำเงิน หมายถึง การพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมนำไปพัฒนากิจกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับทางทะเล โดยนำเทคโนโลยีหรือการบริหารจัดการเข้าไปประกอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมถึงความเป็นอยู่ของมนุษย์ที่มีคุณภาพพร้อมกับสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมในด้านการอนุรักษ์ การจัดการ และการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อให้เกิดการเติบโตของเศรษฐกิจ เช่น การประมง การเพาะเลี้ยง การขนส่ง การผลิตพลังงานสะอาด การท่องเที่ยว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การวิจัยและการพัฒนา เป็นต้น โดยครอบคลุมถึงการพัฒนาการเป็นอยู่ของมนุษย์ และความเท่าเทียมกันของสังคม (Changwon Declaration Network Meeting, 2012)

และสำหรับนิยามเศรษฐกิจสีน้ำเงินในประเทศไทยนั้น ได้มีการรายงานความหมายไว้ว่า “กรอบแนวคิดที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในลักษณะของการตอบสนอง ต่อ สถานการณ์ต่าง ๆ ในระดับต่าง ๆ ทางทะเล ที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อมิติต่าง ๆ โดยเน้นการสนับสนุนให้เกิดการเติบโตไปด้วยกันของทั้งกิจกรรมทางทะเลและต้นทุนต่าง ๆ อย่างเหมาะสม” (Jarayabhand et al., 2022) ซึ่งความหมายดังกล่าวสอดคล้องกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนทั้งในมิติทางสิ่งแวดล้อม มิติทางสังคมวัฒนธรรม และมิติเศรษฐกิจ

การนำเศรษฐกิจสีน้ำเงินมาใช้เป็นแนวคิดของการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อ่าวมาหยา นั้น ทำให้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น การเปลี่ยนมาใช้แสงอาทิตย์หรือลมเป็นแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้าเพื่อทดแทนการใช้พลังงานที่มาจากเผาผลาญน้ำมันซึ่งปัจจุบันพลังงานส่วนใหญ่ที่ใช้ในบริเวณพื้นที่อ่าวมาหยานั้นมาจากเครื่องปั่นไฟโดยใช้น้ำมันเชื้อเพลิง การใช้เทคโนโลยีในการผลิตน้ำเค็มเป็นน้ำจืดในพื้นที่สามารถทดแทนการขนส่งน้ำระหว่างเกาะ การแยกประเภทของขยะเพื่อที่จะทำให้เป็นวัตถุดิบในการผลิตได้ต่อไป เป็นต้น นอกจากนี้ แนวทางของเศรษฐกิจสีน้ำเงินยังเน้นความสำคัญถึงความ เป็นอยู่ของมนุษย์ที่ต้องมีการพัฒนามากขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ โดยเฉพาะการเปิดโอกาสในชุมชนชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงหรือชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่อ่าวมาหยาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เช่น ชุมชนสามารถเข้าร่วมเสนอความคิด หรือโครงการรวมถึงเข้าร่วมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายหาด ป่าชายเลน แหล่งปะการัง และชุมชนใช้พื้นที่อ่าวมาหยาเป็นแหล่งเผยแพร่ประเพณีและ

วัฒนธรรมดั้งเดิมตั้งแต่การใช้ชีวิตการทำประมงในแหล่งพื้นที่ รวมถึงความเชื่อต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นต้น

ตัวอย่างโครงการที่มีการนำแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินเข้าไปพัฒนาในพื้นที่ ได้แก่ โครงการเกาะหมาก โลว์คาร์บอน โดยอยู่ในพื้นที่เกาะหมากจังหวัดตราด โดยเป็นพื้นที่ที่ได้รับความร่วมมือจากองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในบรรยากาศจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้ผู้ประกอบการโรงแรม และชุมชนในพื้นที่นำเทคโนโลยีการผลิตพลังงานทางเลือกเข้ามาใช้บนเกาะ เช่น โซลาร์เซลล์ เป็นต้น นอกจากนี้ ภายในพื้นที่เกาะหมากยังมีการพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในรูปแบบโลว์คาร์บอนด้วย (Prachachat, 2018)

2) การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาทางสังคม

นอกจากมิติทางสิ่งแวดล้อมที่เป็นหนึ่งในองค์ประกอบที่สำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแล้ว มิติของเศรษฐกิจ และมิติของสังคมวัฒนธรรมก็ยังคงมีความสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากระบบเศรษฐกิจที่ดีจะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับการเปิดโอกาสรับฟัง ให้คนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนจัดการ จะช่วยสร้างมูลค่าให้แก่ทรัพยากรในพื้นที่ได้ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา การให้คนในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการ จะช่วยลดยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้คนรุ่นหลัง หรือนักท่องเที่ยวได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในพื้นที่มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รวมทั้งเป็น การลดการแย่งอาชีพของผู้ประกอบการภายนอกชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การเพิ่มความเหลื่อมล้ำของสังคม หรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการอาจจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมเนื่องจากกลุ่มผู้ประกอบการไม่ได้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในพื้นที่จนเป็นสาเหตุให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบไม่ได้ตั้งใจ นอกจากนี้ ชุมชนท้องถิ่นจะได้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่ตนเองมีอยู่ เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์สมบัติของชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป เป็นต้น

การดำเนินการในมิติของเศรษฐกิจสังคมนั้น อาจจะเริ่มต้นด้วยการ นำองค์ความรู้จากสังคมด้านความเป็นอยู่ของชุมชนในพื้นที่ที่มีความเชื่อมโยงและผูกพันกับทะเล ซึ่งชุมชนจะมีความรู้ที่สั่งสมและถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น สะท้อนให้เห็นว่าทะเลเป็นแหล่งความรู้ของชุมชน และทำให้เกิดชุดข้อมูล เช่น ชุมชนในพื้นที่รู้ถึงตำแหน่งของทรัพยากรทางทะเลเพื่อจะใช้เป็นแหล่งหากิน และปกป้องรักษาเพื่อการอนุรักษ์ และจะเป็นชุดข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เป็นต้น

3) ยกระดับอ่าวมาหยาให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้ความรู้

ด้วยจุดเด่นของอ่าวมาหยาในเรื่องทัศนียภาพที่สวยงาม ทำให้อ่าวมาหยาเป็นจุดมุ่งหมายของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติ อีกทั้ง ได้มีการพบฝูงฉลามหูดำจำนวนมากบริเวณหน้าหาดของอ่าวมาหยา ซึ่งแสดงถึงศักยภาพพื้นที่ที่สามารถเป็นแหล่งอนุบาลของฉลามหูดำ โดยฉลามหูดำนั้นยังเป็นตัวชี้วัดความอุดม

สมบูรณ์ของทรัพยากรทางทะเลด้วย จุดเด่นดังกล่าวนี้เอง ทำให้อ่าวมาหยาจึงเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการศึกษาค้นคว้าวิจัย และให้ความรู้ ดังนั้น ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงนำเสนอโครงการที่มีความเป็นไปได้ในพื้นที่อ่าวมาหยา ดังนี้

3.1) โครงการศึกษาวงจรชีวิตฉลามหูดำ : จากการพบฉลามหูดำในพื้นที่อ่าวมาหยานั้น จึงเป็นโอกาสให้พื้นที่ของอ่าวมาหยาเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้วงจรชีวิตของฉลามหูดำ โดยอาจจะร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขยายผล และต่อยอดให้เกิดการศึกษาจากนักวิจัยทั่วโลก รวมถึงสามารถนำองค์ความรู้ออกไปเผยแพร่ให้กับนักท่องเที่ยว สร้างมูลค่าให้กับพื้นที่อ่าวมาหยาได้

3.2) โครงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม : ด้วยภัยคุกคามที่เพิ่มขึ้นทั้งกิจกรรมการใช้ประโยชน์ และสภาพภูมิอากาศที่เกิดการเปลี่ยนแปลงมีโอกาสมากทำให้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งเกิดความเสื่อมโทรมได้ ดังนั้น ทุกภาคส่วนรวมถึงชุมชนจึงจำเป็นต้องช่วยกันอนุรักษ์ รักษา และปกป้องทรัพยากรไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม โดยในพื้นที่อ่าวมาหยานั้น ควรจะมีการดำเนินการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ เช่น ปะการัง ป่าชายหาด และระบบนิเวศหาด เป็นต้น ซึ่งจะเป็นพื้นที่ต้นแบบของการฟื้นฟู และสามารถนำความรู้ที่เกิดขึ้นมาเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวไทยและต่างชาติ

3.3) โครงการเผยแพร่วิถีชุมชน : ด้วยพื้นที่รอบ ๆ ของอ่าวมาหยานั้นมีชุมชนท้องถิ่นที่มีวิถีชีวิตและอาศัยอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่นั้น แต่ด้วยการท่องเที่ยวปัจจุบัน ชุมชนท้องถิ่นเริ่มมีการปรับตัวจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ประกอบการนอกพื้นที่ เป็นต้น ทำให้วิถีชีวิต และวัฒนธรรมดั้งเดิมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง และมีความเป็นไปได้ที่จะหายไปในที่สุดหากไม่มีการส่งต่อหรือเผยแพร่ ดังนั้น พื้นที่อ่าวมาหยาจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถเผยแพร่วิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ได้ เช่น การเรือหัวโทงหรือเรือหางยาวซึ่งเป็นยานพาหนะของการใช้ชีวิตของชุมชนท้องถิ่นมาจัดแสดงในพื้นที่ และการนำบ้านชุมชนริมทะเลจำลองเข้ามาจัดแสดง เป็นต้น

3.4) โครงการศึกษาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : ในปัจจุบัน ถึงแม้ว่าจะมีผู้สนใจศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก แต่การนำผลการศึกษามาใช้ในระดับปฏิบัติยังคงมีอยู่อย่างจำกัด และยังไม่สามารถนำไปสู่ระบบการจัดการที่เป็นรูปธรรมได้ เนื่องจากการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับจำนวนปริมาณนักท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวจะนำไปสู่การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว แต่ก็ยังจำเป็นต้องมีการติดตามผลของมาตรการดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ การศึกษาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการศึกษาให้ครบทั้ง 3 องค์ประกอบ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคมวัฒนธรรม และมิติสิ่งแวดล้อม ดังนั้น จึงเป็นความท้าทายที่จะทำให้เกิดการศึกษาหาข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงและนำไปสู่การจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ตัวอย่างโจทย์การศึกษาที่มีความเป็นไปได้ในพื้นที่อ่าวมาหยา เช่น การศึกษาการจัดเก็บค่าธรรมเนียมเพื่อการจัดการพื้นที่อ่าวมาหยาแบบครบวงจร การศึกษารายได้ต่อเนื่องของชุมชนใน

พื้นที่จากการท่องเที่ยวอ่าวมาหยา การศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมที่มีผลมาจากการเปิดรับนักท่องเที่ยว ก็จะนำไปสู่มาตรการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ในอนาคต เป็นต้น

สรุปแนวทางการกำหนดมาตรการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น ครอบคลุมในทุกมิติขององค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปแนวทางการกำหนดมาตรการและกลยุทธ์การท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่อ่าวมาหยา

แนวทางการกำหนดมาตรการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ อ่าวมาหยา	องค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน		
	มิติทางสิ่งแวดล้อม	มิติทางสังคมวัฒนธรรม	มิติเศรษฐกิจ
1. แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน	<ul style="list-style-type: none"> - การนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น ใช้แสงอาทิตย์หรือลมเป็นแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้า - การใช้เทคโนโลยีในการผลิตน้ำเค็มเป็นน้ำจืด - การแยกประเภทของขยะเพื่อที่จะทำให้เป็นวัตถุดิบในการผลิตได้ต่อไป 	<ul style="list-style-type: none"> - การส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรทางธรรมชาติ ภูมิปัญญา และ วัฒนธรรมท้องถิ่น และความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 	
2) การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่กับการพัฒนาทางสังคม		<ul style="list-style-type: none"> - การเปิดโอกาสให้ชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงหรือชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่อ่าวมาหยาเข้ามามีส่วนร่วมในกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว 	
3. ยกระดับอ่าวมาหยาให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้ความรู้	<p>โครงการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยทุกภาคส่วนรวมถึงชุมชนจำเป็นต้องช่วยกันอนุรักษ์ รักษา และปกป้องทรัพยากรไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม และควรจะมีกรดำเนินการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศในพื้นที่</p>		<p>โครงการศึกษาวิจัยชีวิต ธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นที่ใกล้เคียงหรือชุมชนที่ใช้พื้นที่อ่าวมาหยา</p>
		<p>โครงการเผยแพร่วิถีชุมชน โดยใช้พื้นที่อ่าวมาหยาจึงเป็นพื้นที่ที่สามารถเผยแพร่วิถีชีวิตชุมชนในพื้นที่ได้ เช่น การเรือหัวโทง หรือ เรือหางยาว ซึ่งเป็นยานพาหนะของการใช้ชีวิตของชุมชนท้องถิ่นมาจัดแสดงในพื้นที่ และการนำบ้านชุมชนริม</p>	<p>โครงการศึกษาวิจัยชีวิต ธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นที่ใกล้เคียงหรือชุมชนที่ใช้พื้นที่อ่าวมาหยา</p>

แนวทางการกำหนดมาตรการ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่ อ่าวมาหยา	องค์ประกอบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน		
	มิติทางสิ่งแวดล้อม	มิติทางสังคมวัฒนธรรม	มิติเศรษฐกิจ
		ทะเลจำลองเข้ามาจัดแสดง เป็นต้น	
โครงการศึกษาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยต้องมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เนื่องจากสถานการณ์ทรัพยากรทางทะเลมักมีการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยคุกคาม ทำให้ การจัดการการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ด้วย และจะทำให้เกิด การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน			

ตารางที่ 5 กลยุทธ์การขับเคลื่อนมาตรการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในอ่าวมาหยาให้ประสบความสำเร็จ

มาตรการ	กลยุทธ์
1) การใช้กลไกตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ เพื่อยกระดับให้พื้นที่อ่าวมาหยา อุทยานแห่งชาติ หาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เป็น พื้นที่ตัวอย่างในการบริหารจัดการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในฐานะกรรมการและ เลขานุการของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เสนอให้มีการกำหนด นโยบายการจัดการพื้นที่อ่าวมาหยา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา- หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ เป็นพื้นที่ตัวอย่างในการบริหารจัดการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยขอความเห็นชอบคณะกรรมการเพื่อออก กฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่จะดำเนินการในลักษณะ Sandbox
2) การสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้ในพื้นที่	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ร่วมมือกับภาคเอกชนใน การใช้ประโยชน์จากพลังงานสะอาด เช่น การนำเทคโนโลยีโซลาร์เซลล์ มาใช้กับเรือเพื่อขนส่งผู้โดยสารในพื้นที่ใกล้เคียง การผลิตน้ำจืดจากน้ำ ทะเล และการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการผลิตกระแสไฟฟ้าใช้ในเกาะ เพื่อลดการใช้เชื้อเพลิงที่ใช้ในการขนส่ง
3) การสร้างการรับรู้และความเข้าใจให้ชุมชนใน พื้นที่เห็นคุณค่าและประโยชน์ของการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ลงพื้นที่และเปิดเวที แลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนในบริเวณใกล้เคียง เพื่อทำความเข้าใจใน ด้านทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นต้นทุนที่สำคัญที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน
4) การเปิดโอกาสให้ชุมชนในบริเวณพื้นที่ใกล้เคียง หรือชุมชนที่ใช้ประโยชน์จากพื้นที่อ่าวมาหยาเข้ามา มีส่วนร่วมในกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยว	อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ผลักดันให้มีผู้แทน ชุมชนเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นช่องทางที่ทำให้สามารถนำความรู้จากชุมชนในพื้นที่ เข้า มามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวได้
5) การส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ของชุมชน ในพื้นที่เข้ามาใช้ในการดำเนินกิจกรรมทาง	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช นำความรู้จากชุมชน เช่น ตำแหน่งทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสวยงาม และวัฒนธรรมของ

<p>เศรษฐกิจเพื่อการสร้างรายได้แก่ชุมชน</p>	<p>ชุมชนที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น มาเพิ่มมูลค่าให้กับบริการการท่องเที่ยวที่มาจากผู้ประกอบการท้องถิ่น</p>
<p>6) การยกระดับอ่าวมาหยาให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป</p>	<p>กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชร่วมกับมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ศึกษาทรัพยากรประจำถิ่น เช่น ป่าชายหาด ระบบนิเวศชายหาด ฉลามหูดำ เป็นต้น รวมถึงศึกษาวัฒนธรรมชุมชนในพื้นที่ และสร้างศูนย์การเรียนรู้เพื่อเผยแพร่ความรู้พร้อมทั้งดำเนินการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในด้านทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นต้นทุนที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน</p>

3. สรุป

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยังคงมีประเด็นท้าทายอยู่มากเนื่องจากประสบปัญหาทั้งเรื่องการแปลงนโยบายหรือแผนลงสู่การปฏิบัติ ทำให้ขาดความเชื่อมโยงระหว่างแผนระดับต่าง ๆ และแผนบริหารจัดการในระดับพื้นที่ ทำให้เกิดปัญหาในการบูรณาการการทำงานเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังพบว่าแผนการบริหารจัดการในระดับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวในเขตอุทยานแห่งชาติหลายแห่ง ยังคงขาดมาตรการที่ชัดเจนในการจัดการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวม กรณีความเสียหายของทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในพื้นที่อ่าวมาหยา อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา - หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ซึ่งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงจำเป็นต้องปิดพื้นที่ให้ดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการพักฟื้นทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความจำเป็นต้องยกระดับการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ บูรณาการเพื่อให้เกิดการวางแผนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมที่ชัดเจน

จากกรณีตัวอย่างอ่าวมาหยา เมื่อทรัพยากรต่าง ๆ ได้รับการฟื้นฟูสภาพกลับมาบ้างแล้ว กรมอุทยานฯ จึงได้มีมาตรการกำหนดการใช้ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งโดยเน้นการควบคุมกิจกรรม เช่น การควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวต่อวัน การจำกัดกิจกรรมทางน้ำ การกำหนดเส้นทางการเดินของนักท่องเที่ยว เป็นต้น มาตรการที่ภาครัฐได้ดำเนินการที่อ่าวมาหยาโดยเฉพาะการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว นั้น นับเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ ที่แสดงให้เห็นถึงความเอาใจจริงเอาใจใส่ในการอนุรักษ์ดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นพื้นฐานหนึ่งในการทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่แหล่งท่องเที่ยวทางทะเล รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในประเด็นของการจำกัดการใช้ทรัพยากรจากมนุษย์ให้สอดคล้องกับความสามารถในการรองรับของทรัพยากรธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม มาตรการเฉพาะการกำกับดูแลและควบคุมนี้ ยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ เนื่องจากเป็นมาตรการที่เน้นเพียงแต่มิติทางสิ่งแวดล้อมเพียงด้านเดียว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องเพิ่มมาตรการในมิติทางสังคมวัฒนธรรม และมิติเศรษฐกิจด้วย เช่น การนำแนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงินเข้ามาประยุกต์ใช้ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านสังคม และการยกระดับอ่าวมาหยาให้เป็นพื้นที่ตัวอย่างเพื่อการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้ความรู้ เป็นต้น

การดำเนินการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวถึงข้างต้นนั้น จำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการทั้งของภาครัฐโดยเฉพาะ การตัดสินใจจากคณะกรรมการภายใต้ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีองค์ประกอบจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในพื้นที่ นักธุรกิจ และ นักวิชาการ ซึ่งการใช้มิติเศรษฐกิจในการสร้างรายได้แก่ชุมชนจากการใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ประกอบกับการสร้างการมีส่วนร่วมนี้จะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวแม้จะไม่สามารถครอบครองทรัพยากรใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติได้ก็ตาม และเมื่อมีความรู้สึกเป็นเจ้าของจะทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกอยากอนุรักษ์ทรัพยากรที่สามารถทำรายได้หลักให้แก่ตน ซึ่งจะให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Arun, N. (2019). *Tee kor Yow Noi mee arai mai chai kae know suay ngam khong tiewtad tae pen kwam samphun tee you ruam kun yang kiew kul*. The Standard. <https://thestandard.co/koh-yao-noi/>.
- Aumnuay, J. (2022). Nuk thongtiew hae tiew tedsakarn Songkarn tee jangwat Krabi sumnukngan jow tar pumipark sakaKrabi fowrawang kwom plodpaikem [Krabi Marine office highly monitor the security for tourists during Songkran Festival]. National Bangkok business News. (2022). *Thongtiew Krabi kuekkuk chuang wan yood yaw tedsakarn Songkran 2022* [Krabi tourism boom during Songkran festival 2022]. Bangkok Business [กรุงเทพธุรกิจ]. <https://www.bangkokbiznews.com/news/999229>.
- Changwon Declaration Network Meeting (2012). Changwon declaration towards on an ocean based blue economy: Moving ahead with the sustainable development strategy for the sea of East Asia. Changwon City, RO Korea. 2012, 12 July.
- Coldwell, W. (2018). *Thailand's Maya Bay, location for The Beach, to close to tourists*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/travel/2018/feb/14/thailand-maya-bay-the-beach-movie-close-to-tourists-leonardo-dicaprio>.
- Community Organizations Development Institute (2015). *Kwom sook tee krai kor sumpud dai bon kor yow noi* [The happiness you can get from YowNoi island]. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน. <https://ref.codi.or.th/public-relations/news/10723-2015-04-10-03-55-11>.
- Designated Areas for Sustainable Tourism Administration. (2016). *Sustainable tourism*. http://110.78.114.133/sec39/e_loader/data/P1L5fLIAN52347ThuJan2017.pdf.
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. (2021a). Statistics Data. <http://it2.dnp.go.th/th/statistic-2563/>.
- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation announcement on open Aow Maya and Aow Losama as a tourism destination at Hat Noppharat Thara - Mu Ko Phi Phi National Parks 2021. (2021, 20 December). *Ratchakitcha*. no. 138 special issue 318 D, p. 23.

- Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. (2021b). *The announcement of grand opening Maya Bay for tourists who booked the trip in advance during New Year festival*. DNP news. http://news.dnp.go.th/news/10957?fbclid=IwAR2YqMuHglc7FypVcGXsPcYS_lv9kvY_9POrStNCnsJYi01U2JsqVesDCn8.
- Jormsuda, T. (2014, 26 October). *มองกระบี่อีกมุมที่เกาะกลาง*. Daily News. <https://d.dailynews.co.th/article/276407/>.
- Krabi Global City. (2014). *Plan pattana karn tongtiew witee chumchon jangwat Krabi 2014 – 2020* [Krabi community based tourism planning 2014-2020]. http://www.krabi.go.th/krabi2015/m_lifetravel.php.
- Ministry of Tourism and Sport (2019). *Rai ngarn chabub somboon: Klongkarn ptewkarn songserm karn thongtiew yarn yung yeen* [Promoting sustainable tourism project final report]. Ministry of Tourism and Sports. <https://mots.go.th/>
- Narakorn, N (2018). *Karn fuenfuk rabobnivet lhang thongtiew: Kor ranee aow Maya ket uthayarn hang chart hard Nopparatata mahoo kor PP jangwat Krabi* [Restore tourism ecosystem: Case study of Maya bay Nopparat Tara PP island]. https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_parcy/ewt_dl_link.php?nid=53284&filename=index.
- Narumon, T. (2020, 20 October). *เที่ยว ‘เกาะกลาง’ สัมผัสวิถีชาวเล เสน่ห์เมืองเขาชนาน้ำ*. BangkokbizNews. <https://www.bangkokbiznews.com/lifestyle/901489>.
- National News Bureau of Thailand. (2022). *นักท่องเที่ยวแห่เที่ยวเทศกาลสงกรานต์ที่จังหวัดกระบี่ สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขากระบี่ เผื่อระวังความปลอดภัยเข้ม*. <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG220415142523144>.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). *Final value chain Thailand (5) tourism (2018 – 2037)*. <http://nscr.nesdc.go.th/masterplans-05/>.
- Office of the National Economic and Social Development Council, 2019, National Strategy/2018 – 2038. https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_PlanOct2018.pdf

- Office of the National Economic and Social Development Council. Plan maebot pai tai yootasartchart praden karn thongtiew 2018 - 2038. <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2019/04/05-การท่องเที่ยว.pdf>
- Paiduaykan (2018, 23 April). เกาะกลาง เทียวกิน อิม อบอุ่นวิถีชุมชน. <https://www.paiduaykan.com/travel/เกาะกลาง>.
- Prak, V., & Sally, N. (2018). Beach management in Sihanoukville, Preah Sihanouk, Cambodia for sustainable tourism in local contributions to Global Sustainable Agenda: Case studies in integrated coastal management in the East Asian Seas region. Partnerships in Environmental Management for the Seas of East Asia (PEMSEA) and Coastal Management Center (CMC), Quezon City, Philippines.
- Jarayabhand, P., Pongsuksatian, N., & Lalitpattarakit, W. (2022). แนวทางการแก้ปัญหาความมั่นคงทางทะเลแบบองค์รวมโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสีน้ำเงิน [เอกสารนำเสนอ] งานประชุมวิทยาศาสตร์ทางทะเล Science, Technology and Innovation for Sustainable Seas ครั้งที่ 7 วันที่ 29 – 31 สิงหาคม 2565 ณ โรงแรม เดอะเบอร์เคลีย์ ประตูน้ำ กรุงเทพฯ.
- Prachachat. (2018, 19 July). เกาะหมากคืบ โลว์คาร์บอนเดสทินเนชั่น. Prachachat News. <https://www.prachachat.net/local-economy/news-192580>.
- Pujudkarn Online. (2022). Job mahakape “Pid kadee The Beach” fong 100 larn jai jing 10 larn feunefull “Aow Maya” dan sawan takay tai [Close The Beach case]. <https://mgonline.com/daily/detail/9650000089296>.
- Somyot, K., Nisit, K., & Kris, A. (2022). *SatienThai: Kor Yownoi thongtiew yungyeun radub loke* [YowNoi island: The global sustainable tourism]. Thai PBS. <https://program.thaipbs.or.th/SaTaeunThai/episodes/84471>.
- The Association of Domestic Travel. (2022). *Karn thongtiew tee yungyeun* [Sustainable tourism]. <https://www.adt.or.th/page/sustainable-tourism/en>.
- The Committee of Natural Resources and Environment. (2021). *Laingan karnpijarana sueksa rueng yuttipiewpijarana suksa sorbhakortedjing koranee pid AowMaya jangwat Krabi* [The report of consideration on finding the truth of temporary close Maya Bay Krabi province]. <http://edoctest.parliament.go.th/getfile.aspx?id=746962&file=4.18+รายงานอ่าวมาหยา.pdf>.

The announcement of Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation.

Open (2018, 28 May). *Ratchakitcha*. no.135 special issue 122D, p. 13.

The announcement of Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation. Open

Maya bay and Losama bay, Hat Noppharat Thara - Mu Ko Phi Phi National Parks.

(2018 b), (2018, 1 October) *Ratchakitcha*. No. 135 special issue 243D, Page 15.

The announcement of Department of National Parks, Wildlife and Plant Conservation.

Maya and Aow Losama as a tourism destination at Hat Noppharat Thara - Mu Ko Phi

Phi National Parks. (2021). (2021, 20 December). *Ratchakitcha*. no. 138 special issue

318 D, Page 23.

The Thailand Research Fund. (2018). *Report: Botsumruaj cherng nayobuy sumrhub setakij*

see numnguen – karn thong tiew yarng yung yuean [Report: Blue economies policy

survey – For sustainable tourism]. [https://www.knowledgefarm.in.th/policy-review-](https://www.knowledgefarm.in.th/policy-review-eco-tourism/)

[eco-tourism/](https://www.knowledgefarm.in.th/policy-review-eco-tourism/)).

United States Agency for International Development. (n.d.). EGYPT: Red Sea sustainable

tourism. https://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pdach397.pdf.

World Tourism Organization. (2013). Sustainable tourism for development guidebook -

enhancing capacities for sustainable tourism for development in developing

countries, UNWTO, Madrid, DOI: <https://doi.org/10.18111/9789284415496>.

Zamfir, A., & Corbos, R. A. (2015). Towards sustainable tourism development in urban areas:

Case study on Bucharest as tourist destination, *Sustainability*, 7(9), 1-14.